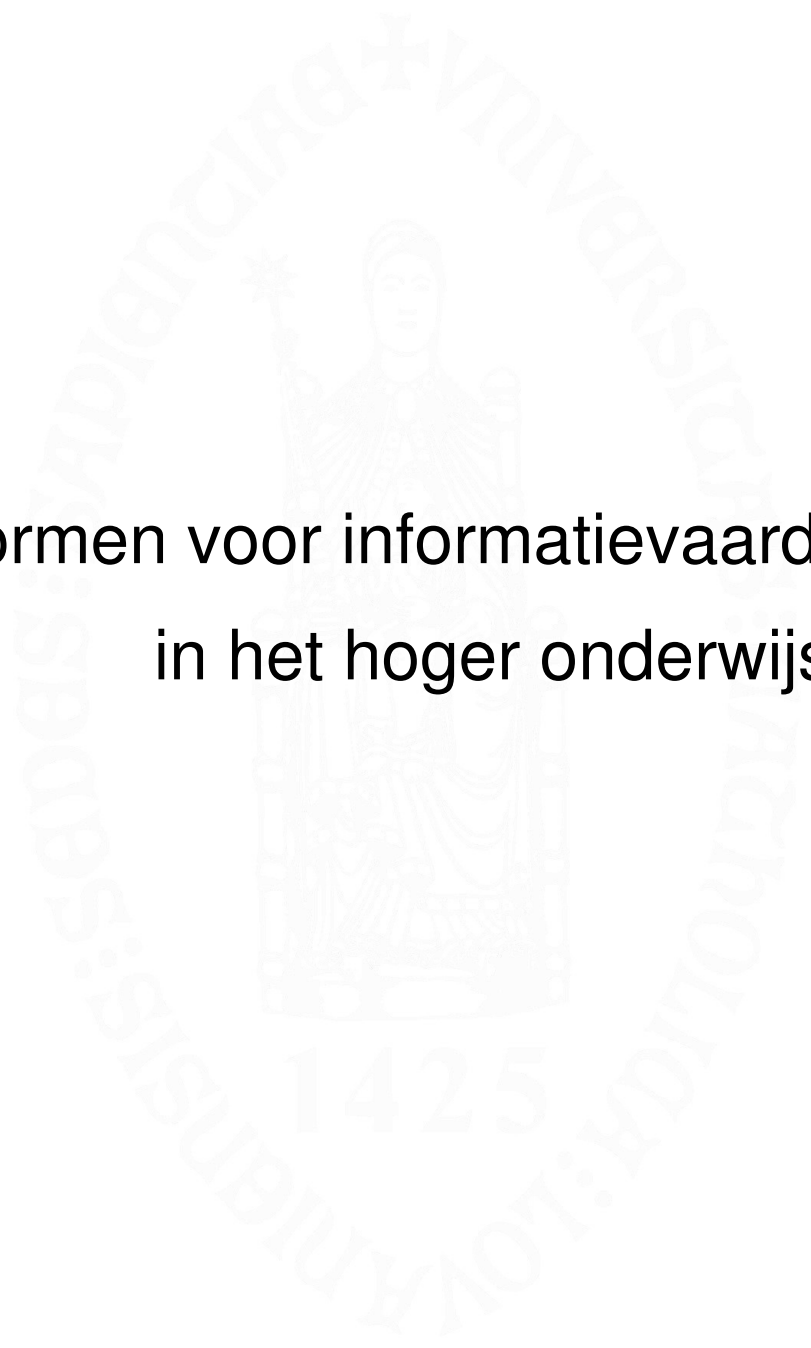

Normen voor informatievaardigheden in het hoger onderwijs

Het project 'Werken aan informatievaardigheden met flexibel inzetbare leerobjecten' in het kader van het Onderwijsontwikkelingsfonds van de Associatie K.U.Leuven dankt het Australian and New Zealand Institute for Information Literacy (ANZILL) en de Council of Australian University Librarians (CAUL). De hier voorgestelde normen zijn een vertaling van de normen die terug te vinden zijn in hun *Australian and New Zealand Information Literacy Framework: principles, standards and practice* (Second edition). Het *Australian and New Zealand Information Literacy Framework* is op zijn beurt schatplichtig aan de *Information Literacy Competency Standards for Higher Education* van de Association of College and Research Libraries (ACRL). Het project dankt ook Albert K. Boekhorst voor het gebruik van zijn Nederlandse vertaling van de ACRL *Information Literacy Competency Standards for Higher Education*.

Dit document, opgesteld in april 2006, mag vrij gebruikt, vertaald en aangepast worden voor niet-commerciële doeleinden met verwijzing naar de drie bronnen waarop dit document gebaseerd is:

ASSOCIATIE
K.U. LEUVEN

Association of College and Research Libraries, (2000). *Information Literacy Competency Standards for Higher Education*. Gevonden op 9 maart 2006 op het internet: <http://www.ala.org/ala/acrl/acrlstandards/standards.pdf>

Boekhorst, A. K. (2004). *Acrl-standards in het nederlands*. Gevonden op 9 maart 2006 op het internet: http://cf.hum.uva.nl/akb/acrl_nl.html

Bundy, A. (Ed.) (2004). *Australian and New Zealand Information Literacy Framework: principles, standards and practice* (Second edition). Adelaide: Australian and New Zealand Institute for Information Literacy. Gevonden op 19 april 2006 op het internet:

<http://www.anzill.org/resources/Info%20lit%202nd%20edition.pdf>

<http://www.caul.edu.au/info-literacy/InfoLiteracyFramework.pdf>

Er wordt verzocht een kopie van iedere vorm van gebruik te sturen naar:

ANZILL University of South Australia Library, Holbrooks Road, Underdale, South Australia 5032, AUSTRALIA

De term 'informatievaardigheden' slaat op het geheel van kennis, inzicht, vaardigheden en attitudes nodig voor het vaststellen van informatiebehoeften, voor het efficiënt terugvinden van relevante informatie, het evalueren en het effectief en correct gebruiken van informatie. De Engelse term 'information literacy' geeft beter aan dat het niet enkel om vaardigheden gaat, maar om een competentie. Een vlotte omgang met informatietechnologie ondersteunt deze competentie. Boven alles is een kritische houding van belang.

Een informatievaardige student in het hoger onderwijs dient 6 normen te bereiken.

Een informatievaardige student:

- onderkent de nood aan informatie en bepaalt de aard en omvang van de informatiebehoefte;
- vindt de benodigde informatie op een effectieve en efficiënte wijze;
- evalueert op een kritische wijze informatie en zijn informatiezoekproces;
- beheert verzamelde en gecreëerde informatie;
- past oudere en nieuwe informatie toe om nieuwe concepten samen te stellen of om nieuwe inzichten te creëren;
- gebruikt informatie met inzicht en erkent culturele, ethische, economische, wettelijke en sociale kwesties met betrekking tot het gebruik van informatie.

Deze zes normen worden verfijnd in competentie-indicatoren. Deze drukken reeds concreter uit welke competenties studenten moeten ontwikkelen om de normen te bereiken. De competentie-indicatoren worden op hun beurt geconcretiseerd in open leerdoelen. Aan de hand van de open leerdoelen kunnen opleidingen bepalen wanneer en in welke opleidingsonderdelen zij dit aspect van informatievaardigheid zullen aanpakken. Zij kunnen hierbij ook aangeven welke bronnen, onderzoeksmethodes, zoektechnieken, ICT-technieken, referentiesysteem, ... binnen hun opleiding relevant zijn en dit alles uitdrukken in meer gesloten leerdoelen.

Dit geheel van 6 normen mag niet bekeken worden als een puur lineair te volgen proces. Bij informatievaardigheden is het heel belangrijk oog te hebben voor het herhalen van bepaalde stappen. Hierbij zijn beredeneerde wijzigingen van de oorspronkelijke aanpak vaak wenselijk om tot het gewenste resultaat te komen.

Norm 1

De informatievaardige student onderkent de nood aan informatie en bepaalt de aard en omvang van de informatiebehoefte

Competentie-indicatoren

1.1 De informatievaardige student definieert de informatiebehoefte en verwoordt deze helder.

Open leerdoelen

De informatievaardige student:

- 1.1.1 Onderzoekt algemene informatiebronnen om de bekendheid met het onderwerp te doen toenemen
- 1.1.2 Omschrijft hoofdconcepten en termen met het oog op het formuleren en scherpstellen van vragen
- 1.1.3 Omschrijft of wijzigt de informatiebehoefte om een hanteerbare focus te verkrijgen
- 1.1.4 Kan overleggen met anderen om een onderzoeksonderwerp of andere informatiebehoefte vast te stellen.

1.2 De informatievaardige student begrijpt het doel, het bereik en de geschiktheid van een verscheidenheid aan informatiebronnen

Open leerdoelen

De informatievaardige student:

- 1.2.1 Begrijpt hoe informatie gestructureerd en verspreid wordt en heeft hierbij inzicht in de context van het onderwerp binnen het vakgebied
- 1.2.2 Maakt een onderscheid tussen, en kent een waarde toe aan, een verscheidenheid van mogelijke informatiebronnen
- 1.2.3 Stelt het beoogde doel en publiek vast van mogelijke bronnen (bv. populair versus wetenschappelijk, hedendaags versus historisch)
- 1.2.4 Maakt onderscheid tussen primaire en secundaire bronnen en herkent hierbij hoe het gebruik en de waarde per discipline verschilt

1.3 De informatievaardige student evalueert constant de aard en omvang van de informatiebehoefte

Open leerdoelen

De informatievaardige student:

- 1.3.1 Heroverweegt de oorspronkelijke informatiebehoefte om de vraag te verduidelijken, herzien of verfijnen
- 1.3.2 Verwoordt en gebruikt criteria om informatiebeslissingen en –keuzes te maken

1.4 De informatievaardige student gebruikt uiteenlopende informatiebronnen voor het nemen van beslissingen

Open leerdoelen

De informatievaardige student:

- 1.4.1 Begrijpt dat verschillende bronnen verschillende gezichtspunten zullen weergeven
- 1.4.2 Gebruikt een scala aan bronnen om de kwesties te begrijpen
- 1.4.3 Gebruikt informatie voor het nemen van beslissingen en het oplossen van problemen

Norm 2

De informatievaardige student vindt de benodigde informatie op een effectieve en efficiënte wijze

Competentie-indicatoren

2.1 De informatievaardige student selecteert de meest geschikte methodes of instrumenten voor het vinden van informatie

Open leerdoelen

De informatievaardige student:

- 2.1.1 Stelt geschikte onderzoeksmethoden vast (bv. laboratoriumexperiment, simulatie, veldwerk)
- 2.1.2 Onderzoekt voordelen en toepasbaarheid van verschillende onderzoeksmethoden
- 2.1.3 Onderzoekt het bereik, de inhoud en de structuur van instrumenten die informatie ontsluiten
- 2.1.4 Gaat te rade bij bibliothecarissen en andere informatieprofessionals voor het vinden van geschikte instrumenten die informatie ontsluiten

2.2 De informatievaardige student construeert en implementeert doeltreffende zoekstrategieën

Open leerdoelen

De informatievaardige student:

- 2.2.1 Ontwikkelt een zoekplan dat geschikt is voor de onderzoeksmethode
- 2.2.2 Stelt sleutelwoorden, synoniemen en verwante begrippen vast met betrekking tot de informatiebehoefte
- 2.2.3 Selecteert een geschikte gecontroleerde woordenlijst of classificatie, die specifiek is voor de discipline of voor het ontsluitingsinstrument waarmee informatie wordt gezocht
- 2.2.4 Construeert en implementeert een zoekstrategie waarbij geschikte commando's worden gebruikt (bv. booleaanse operatoren, structuren, ...)
- 2.2.5 Implementeert de zoekactie gebruikmakend van een onderzoeksmethodologie die geschikt is voor de discipline

2.3 De informatievaardige student verkrijgt informatie gebruikmakend van geschikte methodes

Open leerdoelen

De informatievaardige student:

- 2.3.1 Gebruikt verschillende ontsluitingsinstrumenten om informatie in een verscheidenheid aan vormen te vinden
- 2.3.2 Gebruikt geschikte diensten om benodigde informatie te achterhalen (bv. documentlevering, beroepsorganisaties, onderzoeksafdelingen, gemeenschapsbronnen, experts en beroepsbeoefenaren)
- 2.3.3 Gebruikt rapporten, brieven, interviews en andere vormen van inlichtingen om primaire informatie te verwerven

2.4 De informatievaardige student blijft up-to-date op het vlak van informatiebronnen, informatietechnologie, instrumenten die informatie ontsluiten en onderzoeksmethodes

Open leerdoelen

De informatievaardige student:

- 2.4.1 Is bewust van veranderingen op het vlak van informatie- en communicatietechnologie
- 2.4.2 Maakt gebruik van attenderingsdiensten
- 2.4.3 Schrijft in op discussielijsten en nieuwsgroepen
- 2.4.4 Heeft de gewoonte om te grasduinen in gedrukte en elektronische bronnen

Norm 3

De informatievaardige student evalueert op een kritische wijze informatie en zijn informatiezoekproces

Competentie-indicatoren

3.1 De informatievaardige student beoordeelt de bruikbaarheid en relevantie van de verkregen informatie

Open leerdoelen

De informatievaardige student:

- 3.1.1 Beoordeelt de kwantiteit, kwaliteit en relevantie van het zoekresultaat om vast te stellen of alternatieve informatie-ontsluitingsinstrumenten of onderzoeksmethoden dienen te worden gebruikt
- 3.1.2 Stelt leemtes in de verzamelde informatie vast en besluit of de zoekstrategie gewijzigd dient te worden
- 3.1.3 Herhaalt zo nodig de zoekactie met behulp van de gewijzigde strategie

3.2 De informatievaardige student bepaalt criteria voor het evalueren van informatie en past deze toe

Open leerdoelen

De informatievaardige student:

- 3.2.1 Onderzoekt en vergelijkt informatie van verschillende bronnen teneinde betrouwbaarheid, validiteit, accuraatheid, geloofwaardigheid, tijdloosheid en gezichtspunt of vooringenomenheid te evalueren
- 3.2.2 Analyseert de structuur en logica van ondersteunende argumenten of methoden
- 3.2.3 Herkent en onderzoekt vooringenomenheid, misleiding en manipulatie
- 3.2.4 Herkent de culturele, fysieke of andere context waarbinnen de informatie werd gecreëerd en begrijpt de impact van de context voor de interpretatie van informatie
- 3.2.5 Herkent en begrijpt eigen vooroordelen en culturele context

3.3 De informatievaardige student denkt na over het informatiezoekproces en wijzigt zoekstrategieën indien nodig

Open leerdoelen

De informatievaardige student:

- 3.3.1 Bepaalt of de oorspronkelijke informatiebehoefte is bevredigd of dat aanvullende informatie nodig is
- 3.3.2 Herziet de zoekstrategie
- 3.3.3 Herziet de gebruikte informatiebronnen en breidt deze zo nodig uit met andere bronnen
- 3.3.4 Ziet in dat het informatiezoekproces een evolutief, niet-lineair proces is

Norm 4

De informatievaardige student beheert verzamelde en gecreëerde informatie

Competentie-indicatoren

4.1 De informatievaardige student legt informatie en haar bronnen vast

Open leerdoelen

De informatievaardige student:

4.1.1 Organiseert de inhoud op zodanige wijze dat de doelstelling en vorm van het product wordt ondersteund (bv. overzicht, schets, storyboard)

4.1.2 Maakt onderscheid tussen de soorten bronnen die geciteerd zijn en begrijpt de elementen en correcte syntaxis van een citaat bij een grote verscheidenheid aan bronnen

4.1.3 Legt alle bij het citaat behorende informatie vast voor toekomstig gebruik

4.2 De informatievaardige student organiseert (ordenen, indelen, bewaren) informatie

Open leerdoelen

De informatievaardige student:

4.2.1 Stelt referenties samen in de vereiste bibliografische opmaak

4.2.2 Zet een systeem op om de verkregen informatie te organiseren en beheren (bv. EndNote, steekkaarten)

Norm 5

De informatievaardige student past oudere en nieuwe informatie toe om nieuwe concepten samen te stellen of om nieuwe inzichten te creëren

Competentie-indicatoren

5.1 De informatievaardige student vergelijkt en integreert nieuwe inzichten met oudere kennis om de toegevoegde waarde, tegenstrijdigheid of andere unieke eigenschappen van de informatie vast te stellen

Open leerdoelen

De informatievaardige student:

- 5.1.1 Bepaalt of informatie de onderzoeks- of andere informatiebehoefte bevredigt en of de informatie tegenstrijdig is met informatie uit andere bronnen of deze juist bevestigt
- 5.1.2 Herkent verbanden tussen concepten en trekt conclusies gebaseerd op de verzamelde informatie
- 5.1.3 Selecteert informatie die het onderwerp ondersteunt en vat de hoofdlijnen samen die uit de verzamelde informatie worden gehaald
- 5.1.4 Begrijpt dat informatie en kennis in om het even welke discipline gedeeltelijk een sociale constructie vormen en dat informatie en kennis onderhevig zijn aan verandering als gevolg van voortdurende dialoog en onderzoek
- 5.1.5 Breidt de beginsynthese uit tot een hoger abstractieniveau om nieuwe hypothesen te construeren

5.2 De informatievaardige student communiceert kennis en nieuwe inzichten op een effectieve wijze

Open leerdoelen

De informatievaardige student:

- 5.2.1 Kiest ter communicatie een medium en vorm die best past bij de doelstellingen van het product en bij het beoogde publiek
- 5.2.2 Gebruikt een scala aan geschikte toepassingen van informatietechnologie bij het maken van het product
- 5.2.3 Integreert beginselen van design en communicatie gepast voor de omgeving
- 5.2.4 Communiceert duidelijk en op een wijze die past bij de doelstellingen van het beoogde publiek

Norm 6

De informatievaardige student gebruikt informatie met inzicht en erkent culturele, ethische, economische, wettelijke en sociale kwesties met betrekking tot het gebruik van informatie

Competentie-indicatoren

6.1 De informatievaardige student erkent culturele, ethische en socio-economische kwesties met betrekking tot toegang tot en gebruik van informatie

Open leerdoelen

De informatievaardige student:

- 6.1.1 Identificeert kwesties met betrekking tot privacy en veiligheid in gedrukte en elektronische omgevingen en kan deze verwoorden
- 6.1.2 Identificeert en begrijpt kwesties met betrekking tot censuur en vrijheid van meningsuiting
- 6.1.3 Begrijpt en respecteert autochtone en multiculturele perspectieven bij het gebruik van informatie

6.2 De informatievaardige student ziet in dat informatie onderbouwd is met waarden en overtuigingen

Open leerdoelen

De informatievaardige student:

- 6.2.1 Stelt vast of nieuwe informatie is onderbouwd door van elkaar verschillende waarden en of dat informatie implicaties heeft voor persoonlijke waarden en overtuigingen
- 6.2.2 Denkt logisch na om te bepalen of hij de aangetroffen gezichtspunten zal verwerken dan wel afwijzen
- 6.2.3 Behoudt een innerlijk coherent waardesysteem gebaseerd op kennis en ervaring

6.3 De informatievaardige student volgt de gebruiken en etiquette met betrekking tot de toegang tot en het gebruik van informatie

Open leerdoelen

De informatievaardige student:

- 6.3.1 Toont begrip van het wezen van plagiaat en verwijst op een correcte manier naar het werk en ideeën van anderen
- 6.3.2 Participeert in elektronische discussies waarbij geaccepteerde gebruiken worden gevolgd (bv. 'netiquette')

6.4 De informatievaardige student verkrijgt, bewaart en verspreidt op legale wijze tekst, gegevens, beelden en geluiden

Open leerdoelen

De informatievaardige student:

- 6.4.1 Weet hoe op een eerlijke manier onderwijs- en onderzoeksmaterialen te verwerven en te verspreiden
- 6.4.2 Respekteert de toegangsrechten van alle gebruikers en beschadigt geen informatiebronnen
- 6.4.3 Verkrijgt, bewaart en verspreidt op legale wijze tekst, gegevens, beelden en geluiden
- 6.4.4 Toont begrip voor intellectueel eigendom, copyright en fair gebruik van materiaal waarop copyright berust